

Ф.Ш. Оразбаева , **М.А. Иманқұлова*** , **Қ.Ш. Балабекова**

Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті, Қазақстан, Алматы қ.

*e-mail: meruertamantaiqzy@gmail.com

ШЕТЕЛДІК АНИМАЦИЯЛЫҚ МУЛЬТФИЛЬМ ТІЛІНІҢ СТИЛИСТИКАЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Бұл мақалада шетелдік анимациялық фильмдердің қазақ тілінде сапалы дыбысталу мәселесі және дыбыстамадағы стилистикалық ерекшеліктер қарастырылады. Мақала қалың бұқара бірдей назар аудармайтын халықтың арнаулы бөлігіне, яғни балалар мен жасөспірімдерге ғана арналатын анимациялық фильмдердің қазіргі көрінісіне, аударма кезінде жіберілетін стилистикалық қателер мен ұтымды тұстарына, кемшіліктерге назар аударту, тілдік қолданыстың функционалдық қызметін тиісті деңгейде жүзеге асырудың жолдарын қарастыру мақсатын көздейді. Сонымен қатар мақалада дубляж саласының ерекшелігі, қазақша дубляждалған мультфильмдердің сапалы тілдік қолданысына баға беріледі. Көрермендердің жас ерекшелігіне байланысты аударма тілінің қолданылуы, көрермен аудиториясына әсері сөз болады. Мақалада қазақ тілінде дубляждалған Disney студиясымен шығарылған «Ральф интернетке қарсы» (2018), «Мұзды өлке 2» (2019), «Pixar» кинокомпаниясының «Лука» (2021) анимациялық мультфильміндегі стильдік ерекшеліктер талданып, эмоционалды-экспрессивті реңктің аударма барысында тиімді қолданысы көрсетіледі. Мақалада тілдік бірліктердің сюжетке сәйкес, мағыналық, прагматикалық өзгеріске ұшырап, уәжді, уәжсіз ауытқу формалары, стереотип, диалект пен сленг сөздердің қолданыс табуы қарастырылған. Кейіпкер тілінде кездесетін тіркестер мысал ретінде түпнұсқа - ағылшын тілінде, орыс тілінде, қазақ тілінде үш түрлі нұсқада берілді. Кейіпкер тілінің ұлттық танымдық және лингвомәдени лексикасы талданып, прагматистикалық ерекшеліктері сараланады. Мақаладағы басты теориялық база ретінде стилистика, аударматану, диалектология, өнертану ғылымдарының алдыңғы қатардағы зерттеулері, Қазақстан Республикасының «Кинематография туралы» Заңы басшылыққа алынады.

Мақаланың мақсаты шетелдік анимациялық мультфильмдердегі қазақ тілінің стилистикалық ерекшеліктерін зерттеп, тілдің прагматикалық қолданысын анықтау. Мультфильмдер тілі ауызекі сөйлеу стилінде берілетіндіктер мәтінді макро құрылым бойынша талдау қиындыққа әкеледі. Сондықтан мақалада шетел мультфильмдерінің тілі микро құрылым бойынша экспрессивтік реңде кездесетін фрагменттер талданды. Мақалада аударманы түпнұсқамен салыстыру, лексикалық мағынасын талдау, прагматикалық қолданысын анықтау т.б. әдістері қолданылды. Мақаланың құндылығы шетелдік мультфильмдердің қазақ тілінде ұсынылған нұсқасының прагматикалық ерекшелігі мен көрерменге әлеуметтік, лингвомәдени бірліктер арқылы әсер ете алу мүмкіндігін көрсетумен айқындалады.

Түйін сөздер: кинематография, дубляж, аударма ісі, стилистика, стереотип, диалект, таным, лингвомәдениет.

F.Sh. Orazbayeva*, M.A. Imankulova, K.Sh. Balabekova

Abai Kazakh National Pedagogical University, Kazakhstan, Almaty

*e-mail: meruertamantaiqzy@gmail.com

Stylistic Features of the Language of Foreign Animated Films

This article discusses the issues of high-quality sound of foreign animated films and their stylistic features of sound in the Kazakh language. The article is aimed at drawing attention to the modern picture of animated films aimed at children and adolescents, stylistic errors and shortcomings made in the translation of these cartoons, and ways to implement the executive role of the language function at the proper level. The article also assesses the specifics of the dubbing sphere and the quality in Kazakh dubbings. The issues of using the translation language and its impact on the audience depending on the age of the audience are considered. The article analyzes the stylistic features of the animated cartoons "Ralph Breaks the Internet" (2018), "Frozen 2" (2019) by the film company "Pixar", "Luka" (2021) released by the Disney studio, dubbed into the Kazakh language, and considers the effective use of emotionally expressive shade during the translation process. The article examines the forms of motivated and unmotivated deviations of linguistic units in accordance with the plot, the use of dialect and slang words. Phras-

es found in the hero's language were given as examples in three different versions: the original - English, Russian, Kazakh. Analyzing the national cognitive and linguocultural vocabulary of the hero's language, pragmasylistic features are differentiated. Stylistics, Translation Studies, Dialectology, advanced studies of Art History, and the Law of the Republic of Kazakhstan "On Cinematography" were taken as the main theoretical literary base of the article.

The purpose of the article is to study the stylistic features of the Kazakh language in foreign animated cartoons and to determine the pragmatic use of the language. The fact that the language of cartoons is presented in a conversational style makes it difficult to analyze the text according to the macro structure. Therefore, the article analyzed fragments in which the language of foreign cartoons is found in an expressive tone by microstructure. The article uses methods of comparing the translation with the original, analyzing the lexical meaning, determining the pragmatic use, etc. The value of the article is determined by the pragmatic specificity of the Kazakh-language version of foreign cartoons and the demonstration of the ability to influence the viewer through social, linguistic and cultural units.

Key words: cinematography, dubbing, translation, stylistics, stereotype, dialect, knowledge, linguistic culture.

Ф.Ш. Оразбаева, М.А. Иманкулова*, К.Ш. Балабекова

Казахский Национальный Педагогический университет имени Абая, Казахстан, г. Алматы
e-mail: meruertamantaiqzy@gmail.com

Стилистические особенности языка зарубежных мультипликационных фильмов

В данной статье рассматриваются вопросы качественного звучания зарубежных анимационных фильмов и их стилистические особенности звучания на казахском языке. Статья направлена на то, чтобы обратить внимание на современную картину анимационных фильмов, ориентированных на детей и подростков, стилистические ошибки и недостатки, допущенные при переводе данных мультфильмов, пути реализации исполнительской роли функции языка на должном уровне. Также в статье дана оценка специфике сферы дубляжа, качеству в казахских дубляжах. Рассматриваются вопросы использования переводческого языка, его влияние на зрительскую аудиторию в зависимости от возраста зрителей. В статье проанализированы стилистические особенности анимационного мультфильма «Ральф против интернета» (2018), «Холодное сердце 2» (2019) кинокомпании «Pixar», «Лука» (2021) выпущенного студией Disney, дублированного на казахский язык, рассмотрено эффективное использование эмоционально-выразительного оттенка в процессе перевода. В статье рассматриваются формы мотивированных, не мотивированных отклонений языковых единиц в соответствии с сюжетом, употребления диалектных и сленговых слов. Фразы, встречающиеся в языке героя, приводились в качестве примера в трех различных вариантах: оригинальном - английском, русском, казахском. Анализируя национальную познавательную и лингвокультурную лексику языка героя, дифференцируются прагматистические особенности. В качестве основной теоретической литературной базы статьи была взята Стилистика, Переводоведение, Диалектология, передовые исследования Искусствоведения, Закон Республики Казахстан «О кинематографии».

Цель статьи изучить стилистические особенности казахского языка в зарубежных анимационных мультфильмах и определить прагматическое использование языка. Тот факт, что язык мультфильмов представлен в разговорном стиле, приводит к затруднению анализа текста по макро-структуре. Поэтому в статье были проанализированы фрагменты, в которых язык зарубежных мультфильмов встречается в выразительном тоне по микроструктуре. В статье использованы методы сравнения перевода с оригиналом, анализа лексического значения, определения прагматического употребления и др. Ценность статьи определяется прагматической спецификой представленной на казахском языке версии зарубежных мультфильмов и демонстрацией способности воздействовать на зрителя через социальные, лингвокультурные единицы.

Ключевые слова: кинематография, дубляж, перевод, стилистика, стереотип, диалект, знания, лингвокультура.

Кіріспе

XXI ғасырды кинотеатр мен кинофильмдерсіз елестету қиын. Әлемге танымал фильмді өз тілінде көре алмау немесе сапасыз дубляж деңгейінде қарау – қоғамнан тысқары қалып, графикалық және заманауи әсер беруші технологияларсыз (3D, DD, т.б.) көрумен тең. Фильмнің мазмұны мен мағынасын көрерменге дұрыс жеткізу үшін стильдік, фонетикалық, лексикалық, грамматикалық принциптер сақталуы шарт; түпнұсқадан қате аударылған реплика семантикалық өзгеріске ұшырап, көрермен назарына өзге мағыналық тұтастықта жеткізілуі мүмкін. Бұл өзгерістерге аса сезімтал болып келетін бала санасы үшін өзгеріске ұшыраған семантикалық тұтастық басқа ұғым және образдардың туындауына алып келеді. Сондықтан, қазіргі кездері дубляждалған шетел мультфильмдеріндегі мәтінді стильдік тұрғыда талдаудың маңызы жоғары.

Қазақстан Республикасының 2019 жылдың 3 қаңтарында қабылданған «Кинематография туралы» Заңының 9-бабында «Прокатталуы шектеулі фильмдерді қоспағанда, Қазақстан Республикасының аумағында кинозалдар мен осы мақсаттарға арналған өзге де орындарда прокатталуы және көрсетілуі қазақ тілінде жүзеге асырылмайтын фильмдер қазақ тілінде дубляж жасалуға не субтитрленуге, не кадр сыртындағы аудармамен қамтамасыз етілуге тиіс» (ҚР «Кинематография туралы» Заңы, 2019), – деп жазылған. Бұл заңнамалық қадам мультфильмдерді қазақ тіліне дубляждау бойынша прогресті дамытуға әсер етті. Осыған сәйкес еліміздегі жас көрермен шетелдік анимация жауһарларын қазақ тілінде тамашалау мүмкіндігіне ие болды. Соның ішінде, жоғарыда аталған заңнама төңірегінде қазақ тіліне аударылып, дыбысталып, көрермен назарына ұсынылып жатқан шетел фильмдері мен мультфильмдерінің мәтініне тоқталған кезде «Суперротбасы» мультфильмінің екі бөлімін, «Ральф интернетке қарсы», «Лука», «Алладин», «Мұзды өлке», «Коко құпиясы» атты анимациялық туындылар мен «Қара киімділер 3» ғылыми-фантастикалық комедиясын, «Жалғыз Рейнджер» шытырман оқиғалы вестерн және «Малефисента» мистикалық блокбастерінің қазақ тілінде сөйлегені заманауи қажеттіліктен туды. Аталған жобалардың басым көпшілігі анимациялық фильмдер. Бұл, ең алдымен, жас ұрпақтың сана-сезімін оятып, қазақ тілінің

табиғатын жастайынан біліп, ұғынып өсуіне ықпал етеді. Кейде көрермендер анимациялық фильмдерді шет тілдерінен қазақ тіліне аудару үшін кәсіби аударма бюросының қажеті шамалы деп жаңсақ пікірді де білдіреді. Аталмыш пікірлер дубляж мәселесімен толығымен таныс болмаған, анимациялық мультфильмдердің табиғатымен және тілдің кейбір ерекшелігін толық білмейтін тұлғалар тарапынан айтылады. Себебі анимациялық фильмдерді аудару күрделі техникалық мәтіндер мен көркем романдарды аударумен тең дәрежеде шеберлікті қажет етеді.

Анимациялық мультфильм тілін зерттеу лингвистика, антропология және мәдениеттану үшін көптеген мәліметтер бере алады. Біріншіден, анимациялық мультфильм тілін үйрену осы тілді қолданатын қоғамның мәдени және әлеуметтік аспектілерін жақсы түсінуге мүмкіндік береді. Бұл осы қоғамның дәстүрлерін, әдет-ғұрыптарын, дүниетанымын және тарихын зерттеуді қамтуы мүмкін. Мысалы, «Коконның құпиясы» мультфильміндегі гитараның музыкалық аспап ретінде белгілі бір қасиетке ие екенін және сюжеттік желіде сиқырлы аспаптың символдық қыры испан ұлтының ұлттық ерекшелігін айқындайды. Екіншіден, анимациялық мультфильм тілін үйрену тіл эволюциясы процесін және тіл өзгерістерінің динамикасын түсінуге көмектеседі. Тіл үйрену барысында мультфильмдердің орны ерекше екенін айғақтайды. Бұл лингвистикалық талдау мен әртүрлі тілдерді салыстыру үшін пайдалы болуы мүмкін. Сондай-ақ, анимациялық мультфильм тілін үйрену мәдени мұраны сақтау және қорғау контекстінде практикалық құндылыққа ие болады. Осылайша, анимациялық мультфильм тілін зерттеу білімнің әртүрлі салаларына айтарлықтай үлес қоса алады.

Материалдар мен әдістер

Мақалада қазақ тілінде дубляждалған Disney студиясымен шығарылған «Ральф интернетке қарсы» (2018), «Мұзды өлке 2» (2019), «Рихаг» кинокомпаниясының «Лука» (2021) анимациялық мультфильміндегі стильдік ерекшеліктер талданып, эмоционалды-экспрессивті реңктің аударма барысында тиімді қолданысы көрсетілді. Материалдарды талдау барысында талдау, салыстыру, синтездеу әдістері қолданылды. Талдау барысында көркемдеуші құралдарды, стереотиптерді, әзіл-сықақ, каламбур, т.б. әдістер анықталып,

В.Е.Горшкованың 2019 жылы жарияланған «Magic Folk Tales in Intersemiotic Translation» еңбегі, Д.А. Әлкебаева, Ж.Б. Сәткенова, Ә.Ж. Әміровтың «Қазақ телевизиясының прагмастилистикасын» зерттеуі, Махпиров, А.Т. Арстанованың «Саяхатшы Дара» мультсериалы негізінде жазылған мақаласы, В. Тсаконаның «Мультфильмдердегі тіл мен бейненің өзара әрекеттесуі: мультимодальды әзіл теориясына қарай» мақаласы атты басшылыққа алынды.

Әдебиеттерге шолу

Шетелдік анимациялық мультфильм тілінің стилистикалық ерекшеліктері аударма саласымен тығыз байланысты. Аударматану мәселесі ғалымдардың назарынан ешқашан тыс қалған емес, туындылардың аударылуын ғалым А. Алдаш былай түсіндіреді: «... соңғы жарты ғасыр көлемінде қазақ тілінде аударылған прозалық шығармалардың (ішінара драма жанры үлгілерінің) және публицистикалық, ресми, қоғамдық-саяси, оқу-ағарту мазмұнындағы әдебиеттің тілі қалыптасты. Аталған әдебиет түрлерінің өзі іштей поджанрға, подстильге қарай тарамдалатыны белгілі; алайда аударматану аясынан қарағанда, функционалдық стильдердің әрқилы түрлерінің, прозаның ішкі жанрларының тілін топтастыра, жинақты түрде қарастыруға мүмкіндік беретін бірқатар белгі-сипаттар бар; сол себепті қазақ әдеби тілімен «қайта жазылған» қарасөз үлгілері, ұтымды жүйелі түрде атау мақсатында арнаулы ақпаратты аударма әдебиет (бұған көсемсөз стилінің, ғылыми, оқу-ағарту әдебиетінің, ресми іс-қағаздарының тәржіма нұсқалары жатады) және көркем аударма әдебиет деген екі топқа шартты түрде жіктестірілді» (Алдаш, 1998: 8-9). «Киномәтінді аудару мәселелері» атты мақаласында А. М. Бегадилова: «Адекватты және дұрыс аударма жасау үшін маңызды лингвистикалық және экстралингвистикалық ерекшеліктерін сипаттайды. Кино құрылымына сипаттама беріп жүз алпыс алты диэтикалық және диэтикалық емес элементтерінің аударылу ерекшеліктерін көрсетеді» (Бегадилова, 2014: 299).

Шетелдік фильмдер мен мультфильмдерді қазақ тіліне аударған кезде субтитр, қосдыбысты аударма немесе бір адам ғана іске асыратын дыбыстама сапасыз әрі көрермен назарын тарта алмайды. Дубляждың қолданылуы:

1. Жұртшылықтың бәріне түсінікті аудиовизуалды аударманың ең оңай түрі болғандықтан,

көрерменнің аудиожолақтарға алаңдамай, назарын толығымен фильмге салу мүмкіндігі бар;

2. Көпке қолжетімді, дубляждalған туындыларды балалар, сауаты әлсіз немесе есту қабілеті нашар адамдар көре алады;

3. Қазақ тілі мен ағылшын тілі бөлек тілдік топқа жататындықтан, әрі грамматикалық айымашылықтың басымдығынан, аударма кезінде үлкен өзгерістің болатыны сөзсіз. Басқа аударма түрлеріне қарағанда дубляж арқылы сөздерді алмастырып, экспрессивтілікті толығымен беруге мүмкіндік бар;

4. Дубляж жасау кезінде түпнұсқа аудиотрек аударма тілдегі жаңасымен ауыстырылатындықтан, көрермен кей ұсақ қателер мен авторлық өзгерістерді байқамауы, тіпті фильмді түпнұсқадай қабылдауы әбден мүмкін екендігімен тиімді.

Дубляждың кемшіліктері:

1. Дауыс сапасы нашар немесе аударма дәл болмаса, мағына жоғалуы, бұрмалануы мүмкін;

2. Техникалық жағынан аудиовизуалды аудармалардың ішіндегі ең қиыны – дубляж. Екі есе көп маманды, арнайы қосымша жабдықтар мен бағдарламалық тұрғыда қамтамасыз етуді қажет етеді;

3. Үш деңгейден тұратын синхрон керек: фонетикалық (дыбыстардың ұқсас жиынтығы бар сөздерді таңдау арқылы қол жеткізілетін ерін қимылындағы сәйкестік), драмалық (дауыс актердің мимикасына, эмоциясы мен экспрессивтілігіне сай болуы қажет), ең маңыздысы – семантикалық (түпнұсқадағы мағынадан ауытқымау);

4. Дубляж жасау субтитр мен басқа дыбыстымаларға қарағанда көбірек қаражат пен уақытты талап етеді. Мұнда аудармашылардың қызметінен бөлек, дыбыс пен бейнені синхрондаумен айналысатын кәсіби дауыс берушілердің, дыбыс инженерлерінің және мамандардың қаражатын талап етеді.

Телевизия тілі әр қырынан, жан-жақты зерттеліп, талқыланып келеді. Айталық, В.Е.Горшкова 2019 жылы «Magic Folk Tales in Intersemiotic Translation» еңбегінде «Beauty and The Beast» (Сұлу мен құбыжық) сынды 13 ертегінің (Shuchurik, Gorshkova, 2019: 415) дыбыстамасын лингвистикалық, семиотикалық және лингвомәдени ерекшеліктері тұрғысынан қарастырса, 2021 жылы Д.А. Әлкебаева, Ж.Б. Сәткенова, Ә.Ж. Әміров «Қазақ телевизиясының прагмастилистикасын» зерттеп (Әлкебаева, т.б., 2020), әртүрлі телевизиялық бағдарламалар

тіліне терең талдау жасайды. В.У. Махпиров, А.Т. Арстанованың «Саяхатшы Дара» мультсериалы негізінде жазылған «Аудиовизуалды мәтіндерді аудару мәселелері» (Махпиров, Арстанова, 2021) атты зерттеуде шетелдік мультсериалды аударуға қатысты авторлық құжаттан, тілдік қолданысына дейін қарастырылады.

Мультфильмдерді аудару барысында аудармашы көркем әдеби стиль мен ауызекі стильді бір арнаға тоғыстырады. Екі стилдің қосарлана келуі кейіпкер тілінде (диалог немесе монолог) көрініс тауып, үйлесімді тәртіппен бір-біріне өтіп тұруы шарт. Кинодиалог аудармасын зерттеуге арналған еңбегінде В.Е.Горшкова аударманың біртұтас моделін ұсынады (Горшкова, 2017: 84), онда кинодиалог мынадай компоненттердің қосындысы ретінде қарастырылады: сөйлеуші, мағына, беру арнасы және түпнұсқа рецепторы. Бұл ретте, аударылған кинематографиялық диалог жоғарыда аталған компоненттерге және аударылатын тіл рецепторларының лингвомәдениетінің ерекшелігіне сәйкес өзгереді. Өзгерістер аударылған тілдің мәдени ерекшелігі мен түпнұсқа тіліндегі ұқсастықтарды басшылыққа ала отырып жүргізеді.

Нәтижелер мен талқылау

Қазақ тілінде дубляждалған 37-ші мультфильм саналатын Рихард студиясының «Лука» атты жана туындысын аудару кезінде өте сапалы стильдік ерекшеліктерді байқауға болады. Дубляж жасау кезінде ағылшын тіліндегі мәтін қазақшаға жай аударылмай, ауызекі тілге бейімделіп, заманауи тілдік қолданыстарды ескере отырып өңделген.

Телевизия мәтініні ауызша формада жүзеге асатындықтан, тілдік қолданысында да өзіндік ерекшеліктерге тән. Д.А. Әлкебаева: «Телевизия тіліндегі сөз жанрлары түрлі болғанымен, адресанттардың тілдік бірліктерді таңдау барысы ұқсас келіп жатады. Алайда әсер ету, сөйлеушінің прагматикасы, мақсаты телевизия көрінісінде әр түрлі ауқымда анықталады:

- адресатқа ақпаратты жеткізу;
- коммуниканттармен байланыс жасай отырып, көтерілген тақырыпты дамыта түсу;
- пікірге келісу немесе келіспеу;
- сөйлеу әрекетін шарықтату;
- қорытынды сөзге талпыну» (Әлкебаева, 2020: 383), – дей отырып, мультфильмдегі коммуникация мәселесіне тоқталады. Телевизия тілінің жанрлық түрлері аса ауқымды

болғандықтан, анимациялық мультфильмдердің тілінде аударма шеберлігі көрерменге тиімді жол табады. Сонымен қатар Д.А. Әлкебаева көрсеткен әдіс-тәсілдердің маңыздылығы жоғары: «Телевизия тілінің көрерменге ықпал етуі түрлі әдіс-тәсілдермен іске асады:

- көркемдеуіш құралдарды тиімді қолдану;
- стереотиптерді қолдану;
- ирония арқылы;
- психологиялық жағынан ықпал жасау, яғни сақтандыру секілді амалдар;
- статистиканы айту» (Әлкебаева, 2020: 384). Көрсетілген әдіс-тәсілдердің ішінде көркемдеуіш құралдар, стереотиптер, ирония, т.б. тілдік құралдар көрерменге тез әсер етуші фактор ретінде анимациялық мультфильмдер тілінде жиі кездеседі.

Зерттеушілер В.У. Махпиров, А.Т. Арстанованың айтуынша: «Голливудтық фильмдер мен сериалдарды қазақ тіліне аударар кезде көркем-әдеби аудармамен шатастыруға болмайды. Фильм өмірімізге жақын. Сондықтан, фильмдегі кейіпкердің ұлты қазақ болса, қалай сөйлер еді, соны ойдан өткізіп, аударған жөн. Сондай-ақ, кейіпкердің сөйлеу қимылына мәтінді сәйкестендіріп аудару – үлкен жұмыстың бірі болып табылады, себебі ағылшын тілінің де, қазақ тілінің де өз ерекшеліктері бар» (Махпиров, Арстанова, 2021: 3), – дейді.

«Лука» мультфильмдегі көріністің мағынасын айқын жеткізу үшін мәтінде «Отпен ойнап жүрміз», «Аузыңа май, астыңа тай» (Лука, 2021) сынды қазақша тұрақты тіркестер қолданыла отырып, экспрессивті-эмоционалды реңк береді. Кейіпкер тілі сөзбе-сөз емес, жергілікті мәдениетке сай, қазақ ұлтының танымына сәйкес қолданыс тапқан.

Мультфильм сюжеті теңізбен байланысты болғандықтан «Ит өлген жер» тұрақты тіркесі «Кит өлген жер» деген тіркеспен қолданылып, «алыс, ұзақ» мағынасында уәжді ауытқуды көрсетеді. Мультфильмдердегі дәл осы әдіспен берілетін сөз орамдарының «...көпшілігін уәжді ауытқулардың қатарына жатқызуға болады, өйткені, біріншіден, дәл сол контексте бұл қос сөздердің экспрессивтік бояуы қоюлау сезіледі, екіншіден, не сөз түбіріндегі семантикасына, не контекске қарай мағыналары көбінесе түсінікті болып тұрады» (Сыздық, 2019: 1).

Публицистикалық және көркем әдебиет стилінде жиі кездесетін фразеологиялық тіркестердің ауызекі сөйлеу тілінде өзгертіліп қолданылуы функционалды стильдердің ара-

ласып, жаңа бағыт алғандығын көрсетеді. Ғылымда стильдік элементтердің бір-бірімен араласуын стилистикалық диффузия деп атайды. Стилистикалық диффузия – бұл өнердегі, дизайндағы, сәндегі, музыкадағы және мәдениеттің басқа салаларындағы стильдерді, тенденциялар мен сипаттамаларды бір мәдени топтан немесе аймақтан екіншісіне беру және тарату процесі. Бұл процесс әртүрлі мәдениеттер, көшікон, сауда, бұқаралық ақпарат құралдары және басқа байланыс арналары арасындағы байланыстар арқылы жүруі мүмкін. Стилистикалық диффузия әртүрлі мәдени элементтердің араласуына және өзара енуіне әсер етіп, жаңа стильдерге, бағыттарға және тенденцияларға әкелуі мүмкін. Сондықтан анимациялық мультфильмдер тілін, нақты функционалдық стилін анықтау күрделі мәселе.

Сонымен қатар сол кезеңде ауызекі сөйлеу стилінде кең тараған «42 500», «Жұмабектің бажасы», «Қуып кету» деген сөз тіркестері кейіпкер тілінде кездеседі. Бұл стереотиптер Қазақстанда әлеуметтік желіде кең тараған жағдаяттық қолданыстан, мультфильмдегі микроситуацияның мәнін ашуда қолданылады. Мысалы, «Қарсы алыңыздар! Жұмабектің бажасы келе жатыр!» – фразасы арқылы кейіпкерді ешкім тоқтата алматынын білдіріп, сонымен қатар көрермендерге әзіл ретінде ұсынылған стереотип түрі. Алайда, «Стереотип коммуникативтік актінің контекстінде жазылған белгілі микроситуацияны анықтаудың көрінісі болып табылады, әрі субъектінің қызметінің әлеуметтік мәнін тұрақтандыруға арналған дайын тілдік құрылым болып табылады» (Рапишева, 2011: 16), сондықтан бұл әлеуметтік желіде тараған уақытша жағдаяттық тіркес, микроситуацияға ғана құрылғандықтан, ол тіркестің өміршеңдігін уақыт көрсетеді. «Стереотип – ұғымдық образ, ол адам санасында орныққан түсінік пен құбылыстың ақиқаттылығы ретінде ассоциацияланып тұрады. Тіпті оны стилистикалық фреймдер ретінде бағалауға болады, ұқсастық сипаттың нәтижесінен де туындаған деп айтуға болады, себебі стильдің қалыптасуындағы экстралингвистикалық, психоәлеуметтік факторлар адам санасында стилистикалық фреймдердің орнығуына тікелей ықпал еткендіктен, стандарты тілдік бірліктер ретінде дайын күйінде қолданылады» (Өлкебаева, 2017: 145-146).

«Лука» мультфильмін талдайтын болсақ:

1. Ұлттық мәдени нышанды бірліктердің аудармасы. Анимациялық фильмдерді ағылшын

тілінен қазақ тіліне аударғанда, негізінен, ұлттық мәдени нышанды білдіретін бірліктерге басымдық танытады. Мысалы:

Түпнұсқа:

1. *Hi! Now, excuse me.*

Орыс тілінде:

2. *Здравствуй! Мне очень жаль.*

Аударма тілі:

3. *Есенсің бе! Айып етпессіңдер.*

«Лука» мультфильмінің аудармашысы кейіпкерлердің тілін көрерменге жақындату мақсатында ұтымды қолданған. Аударма тілінде балаларлексикасына таныс емес бірліктер арқылы ұсынылғаны көрінеді. Бұл тұста аудармашы доместикация стратегиясын ұтымды пайдаланған, яғни анимациялық фильм кейіпкерлерін қазақ балаларының танымына жақын сөйлеткен. Аудармашы қазақ тілінің қаншалықты бай екендігін, оның мәдениетін аударма арқылы жеткізгісі келді. «Есенсің бе!» дегеннің орнына «Сәлем!», ал «Айып етпессіңдер» бірлігінің орнына «Кешіріңіз» деп аударуға болар еді, дегенмен олай сөзбе-сөз аударма арқылы беру – қазақ ұлттық әдеби тілінің айшықтылығын көрсете алмас еді. Қолданылған фраза өзінің мақсатына қарай прагматистикалық өзгеріске ұшырап, адресатқа әсер етуі басым.

2. Әзіл-сықақ (каламбур) аударма немесе лингвистикалық анекдот арқылы аудару.

Түпнұсқа:

1. *Feast your eyes on the greatest Vespa the world has ever seen!*

2. *We are setting up a reward. Someone is gonna win a nice price!*

Орыс тілінде:

1. *Полюбуйтесь на самую на самую прекрасную веспу в мире!*

2. *Мы назначим награду. Кто-то сорвет хороший куш!*

Аударма тілі:

1. *Қарсы алыңыздар, Жұмабектің бажасы келе жатыр!*

2. *Біз сыйақы тағайындадық. Ұстаған адамға 42500 береміз!*

Фразаның тура мағынасына мән берсек, «ең керемет Веспаға қарандар» деп берілген. Мұндағы Веспа деген әлемдегі алғашқы сәтті жасалған скутер, яғни итальяндық моторолердің атауы. Алайда, аударма барысында прагматикалық өзгеріске ұшырап, бұл қолданыс өзгерітіліп, әрдайым жолы болатын, ешбір жол тәртібіне бағынбайтын, әлеуметтік желілерге танымал болған «Жұмабектің бажасы»

сы» тіркесімен ауыстырылған. Бұл адресаттың адресант эмоциясына әсер етіп, реакциясын тудыру үшін қолданылғаны айқын. Алайда мультфильм жасөспірімдерге арналған еді, бұл жерде мақсатты түрде, мультфильмге ересек адамдардың қызығушылығын тарту үшін әлеуметтік желі әзіл-сықақтарын пайдаланған. Айтылым фразасының прагмастилистикалық ерекшелігі перлакутивті акт жүзеге асқандығы көрінеді. Яғни мультфильм тіл арқылы, қызықты фраза арқылы көрерменмен байланысып, әсер етіп, эмоциялық сезім тудырып тұр.

Әзіл-сықақ мәтіндер – анимациялық фильмдердің айнымас бөлшегі. Мультфильмдерде әзіл-сықақ мәтіндердің болу маңызы, құрылымы мен семиотикалық тәсілдері жөнінде зерттеуші V. Tsakona: «In cartoons, meaning and humor are produced either via two semiotic modes, the verbal and the visual, or solely via the visual mode. Due to their condensed form and to the interaction between language and image, cartoons are often considered to be a direct and easy to process means of communicating a message» (Tsakona, 2008: 1171) – деген ғылыми тұжырым айтады. Осы екі мысалда қазақ тіліндегі аударма нұсқасына назар аударатын болсақ, түпнұсқа тіліне сәйкес келмейтін аударма жағдайы орын алады. Бір жағынан аударманың бұндай жолмен берілуі біздің қазақ әзіл-сықақ әлеміне жақын аударма деп тануға болады, алайда осы жерде оны балалар түсіне алды ма деген сұрақ туындайды. Олардың атынан көп сұрақ туындаған жоқ па? Әлде назар аудармай күліп, өтіп кете салды ма екен? Негізінен бұл жерде түпнұсқадан тікелей аударып, «Қарсы алыңыздар! Әлемдегі ең ғажап Веспа келе жатыр!» – десе де аударма жас ерекшелікті талғамай, бәріне бірдей түсінікті болар еді. Анимациялық фильмдердің негізгі көрермені балалар болғандықтан, осындай аударманың олардың дамуына, сөздік қорының жетілуіне өз үлесін қосады деп айта алмаймыз. Десе де, ересектерге де арналған жоба ретінде қарастыратын болсақ, аударма кезіндегі осы әзілдердің көңілге күлкі сыйлайтын өте ұтымды шешім екенін мойындау керек.

3. Риторикалық сұрақтардың аудармасы.

Түпнұсқа:

1. *You can't marry a man you just met.*
2. *Where did you get them? A dead body?*

Орыс тілінде:

1. *Нельзя выходить за первого встречного!*
2. *О какие стильные шмотки. С кого вы их сняли, с утопленника?*

Аударма тілі:

1. *Танымайтын адамға қалай күйеуге шықпақсың?*

2. *Киімдерің қандай күшті. Қай ата бабаларыңның көзін көрген?*

Бірінші мысалдағы қазақ тіліндегі аудармада риторикалық сұрақ қою тәсілімен хабарлы сөйлемді сұраулы сөйлемге аудару жолы қолданылған. Осы орайда неліктен деген сұрақ туындауы мүмкін. Бұл жерде аудармашы түпнұсқадағы сөйлемнің негативті тұрғыда емес, оның жай ғана факт ретінде айтылғанын көрсеткісі келді. Яғни бұл жерде екі мәдениеттің арасындағы айырмашылықты байқауға болады. Ал екінші мысалда, керісінше, сұраулы сөйлемдерді хабарлы сөйлемге аудару тәсілін қолданған. Тағы бір назар аударатын мәселе, аударманың берілу тәсілі. Бұл жерде «Қай ата бабаларыңның көзін көрген?» деген аударма балалар тарапынан сұрақ туындатуы мүмкін. Егер түпнұсқа мен дәнекер тілдерге назар аударатын болсақ ол жерде әңгіменің нақты кім туралы болып жатқанын көреміз.

4. Тұрақты тіркестердің аудармасы.

Түпнұсқа:

1. *What is wrong with you, stupido!*
2. *Don't worry about it.*
3. *I love your confidence!*
4. *Alberto, this is too dangerous.*

Орыс тілінде:

1. *Вы нормальные, идиоты!*
2. *Можешь не волноваться*
3. *Настрой отличный!*
4. *Альберто тут кругом опасности.*

Аударма тілі:

1. *Бастарың қақпай ма, ступидо?*
2. *Бас қатырмасаңыз болады.*
3. *Аузыңа май астыңа тай!*
4. *Альберто, отпен ойнап жүрміз.*

Бұл мысалдарда аудармашының қаншалықты лайықты аударма жасағанын көруге болады. Осындай фразеологиялық тіркестерді қолдану арқылы балалардың сөздік қорына, түсініктеріне жаңа толқын әкеледі. Аударма түсінікті болуымен қатар қазақ тілінің қаншалықты бай екенін көрсетіп тұр.

Түпнұсқа:

1. *You look beautiful-ler. I mean not fuller. You don't look fuller. But more beautiful!*

2. *If you swoon, let me know. I will catch you.*

Орыс тілінде:

1. *А ты еще больше. Не в смысле что ты стала еще больше, а что еще красивее!*

2. *Смотрите не потеряйте голову!*

Аударма тілі:

1. *Сен тіпті сұмдықсың. Сұмдық емессің.**Бетін ары қылсын*2. *Басыңыз айналса, айтыңыз, өзім бармын.*

Ағылшын мен орыс нұсқаларында бетін ары қылсын деген сөз тіркесі жоқ, оны аудармашы өз тарапынан қосқан. Екінші сөйлемдегі орыс нұсқасына қарасақ, аудармашы сөз тіркесін қолданған. Бұл жерде «өзім бармын» деген тіркестің қолданылуына мән берген жөн.

Түпнұсқа:

1. *I'm sorry. I'm confused (тура аудармасы Я в замешательстве)*

Орыс тілінде:

2. *Прости, я не понимаю*

Аударма тілі:

3. *Кешір, түсінсем бұйырмасын.*

«Бұйыру» сөзі қазақ танымында өзгеше мағыналық сипатқа ие, наным-сенімді білдіретін лексика. Қолданыс барысында «бұйырса» сөзін кірістіру де, қазақтың дүниетанымдық, психологиялық менталитетінен хабар береді. Осы тұста «түсінсем, бұйырмасын» тіркесі – «мүлдем ештеңе түсінбедім» мағынасын жоғары экспрессияда білдіретін тіркес. Бұл тіркес арқылы мультфильм тілі көрерменге лингвомәдени ақпарат береді. «Бұйырсын, бұйырса» сөздері «сәті келсін, реті келсе» деген мағынаны білдіріп, «түсінсем бұйырмасын» деген өзіндік уәдені білдіретін, қазақ халқының менталитетінің көрінісі.

Жалпы анимациялық фильм мәтіндерінің аудару сипатын қарастырып талқылау барысында оларды шартты түрде мынадай лексико-грамматикалық топтарға жіктеп талдауға болады:

- ұлттық мәдени нышанды білдіретін бірліктердің аудармасы;
- әзіл-ысқақ (каламбур) аударма немесе лингвистикалық анекдот арқылы аудару;
- риторикалық сұрақтардың аудармасы;
- тұрақты тіркестердің аудармасы.

Аудармашы қазақ тіліндегі сөз тіркесін пайдалана отырып көркем түрде аударған, яғни аудармашы көркем әдеби стилінің бірлігін сәтті пайдалана алған. «Ральф интернетке қарсы» мультфильміндегі әншінің аты таңсық күйінде қала бермей, «Роза Рымбаева» деп өзгертілген. Сол сияқты «Мұзды өлке» анимациялық фильмінде «Саманта» деген есім «Сәлима» деп өзгертіліп, әрі әзіл, әрі танымдық жағынан

жақын тілдік қолданысты береді (Мұзды өлке, 2021).

«Лука» анимациялық фильмін дыбыстау кезінде ұлттық нақыш сезіледі. Оның себебі – дубляж шеберлерінің ауызекі сөйлеу стилін, тілдегі бейресми формаларды, диалекттер мен бала тілін тиісті жерінде қолданған. Мысалы, бір кадрда кейіпкерлер «Қудым ба? Қудым», «Әр жыл сайын менің қанымды ішеді», «Мыналарың қуады, ей!» деген бейресми, жастардың тілінде кездесетін сленг сөздерді қолданып, көрерменге эмоция берсе, бір кезде «Мақұл», «Өмірің кәдімгідей қызық ше!», «Қалсай», «Нетіп, нягып көршиш» деп оқиға болып жатқан қалашық Италияда емес, Шымкент пен Атыраудың жергілікті тіл ерекшелігіне тән «ше» демеулік шылауының сұрау мағынасын, «-й» және «-шиш» қосымшасын қолданған. Жергілікті диалект ауызекі сөйлеу стилінде прагматикалық жеңілдік, тілдік қолданыстың оңтайлылығы арқылы көрерменге жол табады. Алайда мультфильм тілінің академиялық дәрежесі қосымша талқылауды қажет етеді. Себебі соңғы зерттеулерге сүйенсек, Ch. Liu академиялық мақсаттарға арналған ағылшын тілі курстарына (EAP) сұраныстың артуы жағдайында EAP (English for Academic Purposes) оқытушылары мен материалдарды әзірлеушілер сыныпта да, одан тыс жерлерде де жаттығуға жарамды шыннайы академиялық тыңдау материалдарын мультфильм тілімен байланыстырады. Зерттеуші: «One factor in whether such materials are suitable is their vocabulary demand: that is, the words they use must be within the grasp of the target students» (Liu, 2023: 4) – деп, мұндай материалдардың жарамдылығын анықтайтын факторлардың бірі – олардың сөздік қоры: яғни олар қолданатын сөздер оқушыларды түсіну мақсатына сәйкес болуы керек екендігін айтады. Лексикалық тұрғыдан тым күрделі материалдар оқушылардың түсінуіне теріс әсер етіп қана қоймайды, сонымен қатар оларды оқудан алшақтатады. Тағы бір фактор – тілді оқытуға арналған материалдар кем дегенде академиялық лексиканың негізгі көлемін қамтуы керек (Wingrove, 2017). Себебі, мультфильм тілі арқылы жасөспірім сөздік қорын, грамматикалық құрылымдарды меңгереді. Сонымен қатар, академиялық тыңдау материалдарының жарамдылығын бағалау кезінде лексикалық тығыздық пен сөйлеу жылдамдығын ескеру қажет, өйткені бұл екі көрсеткіш бірге ақпараттың сапасын анықтайды. Сондықтан да шетел мультфильмдер тілінің

академиялық қолданыс болғаны қоғам үшін пайдалы, әрі тәрбиелеу құралы. Өнімнің көрерменге жеңіл әзілдермен тез таралуына ескермей, ұлттық, танымдық құндылықтарын да арттыру маңызды.

Қорытынды

Қазақ тілінің бай, бейімделгіш екені анық байқалады. Қазіргі голливуд фильмдерін аудару кезінде тілдің жатық болуы аудиторияның өзіне таныс, сөйлейтін тілінде болғанынан көрінеді. Мысалы көп фильмдерге жасалған дубляж мәтіндерінде танымал топтардың, әншілердің ұтымды фразалары, халық аузында жүрген әзіл сөз орамдарын кейіпкер тілінде жиі кездестіреміз. Мысалы «қалай қарайсың?», «түрім зың ба?» деген фразалар Disney кейіпкерлерінің тілінде қолданыс тауып, стильдік реңк береді. Мультфильмдердің сапалы болуы, ең алдымен, арнайы сөздіктерді терең меңгерген, дереккөздің лексикалық және стилистикалық ережелеріне мұқият назар аударатын ағылшын тілі, қазақ тілінде жетік маман аудармасының нәтижесі. «Сол себептен, шет елдік кинофильмдерді қазақ тілге аударатын мамандар мәтінді аудиторияға ыңғайлап, әр түрлі лингвистикалық және техникалық қиындықтардың алдын алуы тиіс» (Әлкебаева, 2020: 2). Дубляж – ерекше актерлік шеберлік пен дағдыны ғана емес, ең алдымен, актерлердің дыбыстық негізіне айналатын егжей-тегжейлі аударманы талап ететін өте күрделі әрі қиын процесс. Сапалы дубляждалған мультфильмдер тілі – қазақ тілінің таралуына, тіл үйренушілердің сөздік қорын молайтуға,

лингвомәдени құндылықтың келесі ұрпаққа аманаттап қалдыруға мүмкіндігі мол.

Анимациялық мультфильмдер тілі – бұл анимация арқылы оқиғаларды жеткізу және эмоцияларды білдіру үшін қолданылатын белгілі бір тіл. Оған диалог, дыбыстық эффекттер, музыка, ырғақ, анимациялық стиль және т. б. сияқты әртүрлі элементтер кіреді. Анимациялық мультфильмдер тіліне тән белгілердің бірі – оның экспрессия және қарапайым жеткізу қабілеті. Эмоциялар мен кейіпкерлерді жақсырақ жеткізу үшін анимациялық кейіпкерлерді стильдендіруге және жеңілдетуге болады. Бұл жарқын және есте қаларлық бейнелер жасауға мүмкіндік береді. Анимациялық мультфильмдер тілінің тағы бір маңызды аспектісі – гипербола және әзіл-қалжыңды қолдану. Бұл нақты әлемде мүмкін емес немесе мүмкін көріністер мен кейіпкерлерді жасауға мүмкіндік береді.

Сондай-ақ анимациялық мультфильмдер тілі белгілі бір аудиторияға немесе контекстке ғана түсінікті болатын әртүрлі мәдени және әлеуметтік тақырыптарды қамтиды. Бұл оны әртүрлі мәдени және жас топтарына бейімделе алатын бірегей байланыс құралына айналдырады. Жалпы, анимациялық мультфильмдер тілі – бұл идеяларды, құндылықтарды, эмоцияларды және ойын-сауықты жеткізудің қуатты құралы, ол үнемі дамып, көрермендердің өзгеретін қажеттіліктеріне бейімделеді.

Мақала Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің «Деңгейлік парадигмалар әдіснамасы: оқылым мен жазылым» атты гранттық жобасы (№АР14869424) аясында жарияланды.

Әдебиеттер

- Алдаш А. Аударматану: лингвистикалық және лингвомәдени мәселелер. – Алматы: Арыс, 1998. – 215 б.
- Бегалидова К. Киномәтінді аудару ерекшеліктері // Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ Хабаршысы. Филология сериясы. – 2014. – №3 (100). – Б. 200-214.
- Қазақстан Республикасының «Кинематография туралы» Заңы. [Электронды ресурсы]. – URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1900000212> (Пайдаланылған күні: 26.12.2023)
- Shuchurik N.V., Gorshkova V.E. Magic Folk Tales in Intersemiotic Translation // Вестник Российский университет дружбы народов. Лингвистическая серия. – 2019. – Vol. 23. – Iss.2. – P. 415-434.
- Горшкова В. Е. Перевод кинодиалога как осмысленный произвол: монография. – Иркутск: ИГУ, 2017. – С. 80-97.
- Әлкебаева Д.А., Сәткенова Ж.Б., Әміров Ә.Ж. Қазақ телевизиясының прагматистикасы // Абай атындағы ҚазҰПУ Хабаршысы. Филология сериясы. – 2020. – №3 (73). – Б. 381-386.
- Махпиров В.У., Арстанова А.Т. Аудиовизуалды мәтіндерді аудару мәселелері (білім беру саласына арналған «саяхатшы дара» мультсериалы негізінде) // Абылай хан атындағы ҚХҚ және ӘТУ Хабаршысы. Филология ғылымдары сериясы. – 2021. – Том 60. – №1. DOI10.48371/PHILS.2021.60.1.010
- «Лука» мультфильмі // Kinokor.kz. [Электронды ресурсы]. – URL: kinokor.kz/cartoons/material/id/94 (Пайдаланылған күні: 26.10.2023)

- Рапишева Ж.Д., Түйте Е.Е., Есинбаева Ж.У. Қазақ тілінің стилистикасы: студенттерге арналған оқу-әдістемелік құрал. – Қарағанды: ҚарМУ баспасы, 2011. – 137 б.
- «Мұзды өлке» мультфильмі // Kinokor.kz. [Электронды ресурс]. – URL: kinokor.kz/cartoons/material/id/21. (Пайдаланылған күні: 26.10.2023 ж.)
- Әлкебаева Д.А. Функционалды стильдердегі стереотиптердің стилистикалық ерекшеліктері // ҚазҰУ Хабаршысы. Филология сериясы. – 2017. – №1 (165). – Б. 144-147.
- Liu Ch. Suitability of TED-Ed animations for academic listening // English for Specific Purposes. – 2023. – Vol. 72. – P. 4-15.
- Wingrove P. How suitable are TED talks for academic listening? // Journal of English for Academic Purposes. – 2017. – Vol. 30. – P. 79-95.
- Сыздық Р. Сөз таңдаудағы уәжді ауытқулар. [Электронды ресурс]. – URL: <https://tilalemi.kz/article/1906-.html> (Пайдаланылған күні: 26.11.2023).
- Tsakona V. Language and image interaction in cartoons: Towards a multimodal theory of humor // Journal of Pragmatics. – 2008. – Vol.41. – P. 1171-1188.

References

- Aldash, A. (1998). Translation Studies: Linguistic and Linguistic Issues. Almaty. (In Kazakh)
- Begadilova, K. (2014). Kinomatindi audaru erekшелikleri [Features of subtitle translation]. L.N. Gumilev atyndaғы EEU Habarşysy. Filologiya seriyasy [Bulletin of L. N. Gumilyov ENU. Philology series]. Vol.3 (100), P. 200-214. (In Kazakh)
- Qazaqstan Respublikasynyn «Kinematografiya turaly» Zany [Law of the Republic of Kazakhstan “On cinematography”]. [Electronic resource]. URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1900000212> (Date of use: 26.12.2023). (In Kazakh)
- Shuchurik, N.V., Gorshkova, V. E. (2019). Magic Folk Tales in Intersemiotic Translation. Vestnik Rossiiskii universitet drujby narodov. Lingvistikeskaya seriya [Bulletin of the Peoples' Friendship University of Russia. Linguistic series]. Vol. 23, Iss.2, P. 415-434. (In English)
- Gorshkova, V. E. (2017). Perevod kinodialoga kak osmyslennyi proizvol: monografiya [Translation of the film dialogue as a meaningful arbitrariness: monograph]. Irkutsk. IGU. P. 80-97. (In Russian)
- Alkebaeva, D.A, Satkenova, J.B., Amirov, A.J. (2020). Qazaq televiziya synyn pragmastilistikasy [Pragmatics of Kazakh television]. Abai atyndaғы QazUPU Habarşysy. Filologiya seriyasy [Bulletin of Abai KazNPU. Philology series]. Vol.3(73), P. 381-386. (In Kazakh)
- Makhpirov, V.U., Arstanova A.T. (2021). Audiovizualdy mätinderdi audaru mäseleleri (bilim beru salasyna arналған “Sayahatşy Dara” multiserialy negizinde) [Problems of translation of audiovisual texts (based on the animated series “The Traveler” for the field of education). Abylai han atyndaғы QHQ jane ATU Habarşysy. Filologiya ғылымдары seriyasy [Bulletin of the ABYLAI Khan KHOV and ATU. Philological Sciences series]. Iss.60, Vol.1. DOI10.48371/PHILS.2021.60.1.010. (In Kazakh)
- «Luka» multfilmі [Cartoon “Luka”]. Kinokor.kz. [Electronic resource]. URL: kinokor.kz/cartoons/material/id/94 (Date of use: 26.10.2023)
- Rapisheva, J.D., Tuyte, E.E., Yesinbaeva, J.U. (2011). Qazaq tilinyn stilistikasy: studentterge arналған oqu-ädistemelik qural [Stylistics of the Kazakh language: educational tool for students]. Karaganda. KarSU publishing house. (In Kazakh)
- «Müzdy öлке» multfilmі [Cartoon “Frozen Region”]. Kinokor.kz. [Electronic resource]. URL: kinokor.kz/cartoons/material/id/21 (Date of use: 26.10.2023)
- Alkebaeva, D.A. (2017). Funktsionaldy stilderdegi stereotipterdin stilistikalyq erekшелikleri [Stylistic features of stereotypes in functional styles]. QazUU Habarşysy. Filologiya seriyasy [Bulletin of KazNU. Philology series.]. Vol.1(165), P. 144-147. (In Kazakh)
- Liu, Ch. (2023). Suitability of TED-Ed animations for academic listening. English for Specific Purposes. Vol. 72, P. 4-15.
- Wingrove, P. (2017). How suitable are TED talks for academic listening?. Journal of English for Academic Purposes. Vol. 30, P. 79-95.
- Syzdyk, R. (2019). Söz tañdaudaғы uәjdi auytqular [Emotive deviations in word choice]. [Electronic resource]. URL: <https://tilalemi.kz/article/1906-.html> (Date of use: 26.11.2023). (In Kazakh)
- Tsakona, V. (2008). Language and image interaction in cartoons: Towards a multimodal theory of humor. Journal of Pragmatics. Vol.41, P. 1171-1188.

Авторлар туралы мәлімет:

- Оразбаева Фаузия Шәмсиқызы – педагогика ғылымдарының докторы, профессор Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті (Алматы қ., Қазақстан, эл.пошта: f_orazbaeva@mail.ru);
- Иманқұлова Меруерт Амантайқызы (корреспондент автор) – PhD, Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті (Алматы қ., Қазақстан, эл.пошта: meruertamantaiqyzy@gmail.com).
- Балабекова Қатира Шахманқызы – PhD, Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті (Алматы қ., Қазақстан, эл.пошта: katira670323@mail.ru).

Түзетуден кейін мақаланың редакцияға түскен күні: 23 қаңтар 2024 ж.
Қабылданған күні: 22 ақпан 2024 ж.